

Оксана Коротюк

кандидат юридичних наук,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
докторант кафедри кримінального права та кримінології,
приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу
Україна, Київ
ovk@korotyuk.com
ORCID ID: 0000-0003-0081-3901

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ІНШІ ПЕРЕДУМОВИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПОСЯГАНЬ НА ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Анотація. У статті проведено аналіз і доведено наявність суспільної потреби у кримінально-правовій охороні об'єктів права інтелектуальної власності. З урахуванням особливого значення інтелектуальної власності, що засноване безпосередньо на її соціальній цінності (значимості) і пов'язане із задоволенням духовних, культурних, економічних та інших потреб суспільства, повноцінна і ефективна правова охорона прав, свобод та інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності є можливою виключно за рахунок заходів кримінально-правового впливу. Важливим є той факт, що економічна і соціальна цінність інтелектуальної власності формує інтелектуальний капітал країни і суспільства. Останній, у свою чергу, потребує державної підтримки, а у разі її відсутності – зазнає якісних змін, що зумовлюють падіння усіх сфер економіки, приріст безробіття, відсталість технологій тощо.

Таким чином, встановлено, що до чинників, які обумовили соціальну необхідність криміналізації посягань на об'єкти права інтелектуальної власності, належать наступні: а) економічна і соціальна цінність інтелектуальної власності, що формує інтелектуальний капітал країни і суспільства; б) інформаційна природа та етична сутність інтелектуальної власності, що дозволяють розглянути її у якості однієї із фундаментальних цінностей суспільства; в) суспільна небезпека зазначених посягань; г) кримінально-правові положення, які стосуються порушення права інтелектуальної власності, виступають гарантією охорони конституційних прав та інтересів людини; г) міжнародно-правові зобов'язання України впливають на запровадження стандартів правової охорони права інтелектуальної власності, що стосуються в тому числі і кримінально-правової охорони. Відтак, автором зроблено висновок про те, що криміналізація посягань на об'єкти права інтелектуальної власності є обґрунтованою і такою, що відповідає інтересам суспільства і держави.

Ключові слова: криміналізація, кримінально-правова охорона, об'єкти права інтелектуальної власності, соціальна обумовленість, посягання, інтелектуальна власність

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 41

JEL Classification: K11, K14, O34

Oksana Korotiuk

PhD (Law),
Dnipropetrovsk State University Interior,
doctoral student of the Department of Criminal Law and Criminology,
Notary public of Kyiv City Notary District
Ukraine, Kyiv
ovk@korotyuk.com
ORCID ID: 0000-0003-0081-3901

SOCIO-ECONOMIC AND OTHER FEATURES OF CRIMINALIZATION OF ENCROACHMENTS ON OBJECTS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

Abstract. The article analyzes and proves the existence of public need for criminal law protection of objects of intellectual property rights. According to the special importance of intellectual property, which is based directly on its social value (significance) and is associated with the satisfaction of the mental, cultural, economic and other needs of society, it is proved that full and effective legal protection of the rights, freedoms and interests of the subjects of intellectual property rights is possibly solely through measures of criminal law influence. The fact that the economic and social value of intellectual property forms the intellectual capital of the country and society is extremely important. It needs state support, and in the absence of it - undergoes qualitative changes that cause the fall of all spheres of the economy, an increase in unemployment, backwardness of technologies etc. Thus, it has been established that the factors that predetermined the social necessity to criminalize encroachments on objects of intellectual property rights include the following: a) the economic and social value of intellectual property that forms the intellectual capital of the country and society; b) informational nature and ethical essence of intellectual property, allowing to consider it as one of the fundamental values of society; c) the public danger of these encroachments; d) the criminal law provisions concerning violation of the right of intellectual property are a guarantee of protection of constitutional rights and interests of the person; e) international legal obligations of Ukraine affect the introduction of standards for the legal protection of intellectual property rights, including criminal law protection. Thus, the author concludes that the criminalization of encroachments on objects of intellectual property right is justified and meets the interests of society and the state.

Keywords: criminalization, criminal law protection, objects of intellectual property rights, social necessity, encroachments, intellectual property

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 41

JEL Classification: K11, K14, O34

Вступ. Розвиток технологій, соціально-економічні зміни суспільного і державного життя, що вплинули на формування підходів до закріплення у законодавстві відповідного балансу інтересів людини і держави, виникнення нових об'єктів права інтелектуальної власності, що потребували правової охорони, актуалізувало питання правового захисту майнових та особистих немайнових інтересів людини, пов'язаних із створенням, введенням, обігом і використанням об'єктів права інтелектуальної власності. Відносини інтелектуальної власності виявляються у всіх сферах суспільного життя, зокрема, у соціальній, духовній, економічній і політичній сферах. Особлива цінність відносин інтелектуальної власності потребує законодавчого забезпечення відповідного рівня правової, у тому числі кримінально-правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Дослідження об'єкта права інтелектуальної власності як об'єкта кримінально-правової охорони потребує визначення компонентів кримінально-правової охорони, що здійснюється з урахуванням значення більш широкого за змістом і обсягом поняття правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності.

Окремі питання, що стосуються кримінально-правової охорони цих об'єктів, були розглянуті у роботах Берзіна П. С. [Берзін 2005], Волинця Р. А. [Волинець 2018], Нерсесяна А. С. [Нерсесян 2010], Харченка В. Б. [Харченко 2011] та деяких інших. Разом з тим право інтелектуальної власності є суттєвим аспектом діяльності в першу чергу інноваційних підприємств [Dźwigoł 2013; Dźwigoł 2014; Dźwigoł 2015a; Dźwigoł 2015b; Dźwigoł 2016a;

Dźwigoł 2016b; Dzwigoł, Dźwigoł-Barosz 2018; Dzwigoł, Wolniak 2018; Marszałek-Kawa, Chudziński, Miśkiewicz 2018; Miskiewicz 2017a; Miskiewicz 2017b]. Однак, чинники, які сприяли виникненню і становленню кримінально-правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності, на даний час, комплексно не розглядалися. З огляду на це, метою статті є розкриття особливостей соціально-економічних та інших передумов криміналізації таких посягань.

Результати дослідження. Поява кримінально-правових норм, що позначають відповідні різновиди поведінки у якості злочинів, свідчить про високий рівень суспільної небезпеки таких діянь. З положень ст. 1 КК України випливає, що криміналізація певного акту поведінки обґрунтовується необхідністю охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля та інших суспільних цінностей. Водночас, слід погодитись із тим, що правомірне і обґрунтоване об'єктивними критеріями установлення кримінальної відповідальності можливе там, де держава виражає інтереси усього суспільства та будує свою кримінальну політику не довільно, а на основі наукового підходу... у якості вирішальної умови за основу беруться соціально-психологічні передумови [Енциклопедія уголовного права 2007]. Йдеться про соціальну обумовленість криміналізації актів суспільно небезпечної поведінки, у тому числі злочинів, що посягають на об'єкти права інтелектуальної власності.

Як вірно відзначає Л. К. Карпенко, соціологічний аспект, складає невід'ємну частину кримінально-правових досліджень. Він допомагає найбільш повно і об'єктивно розкрити і нормативно відобразити діалектичний зв'язок і взаємозалежність правової форми та її соціального змісту, тобто «букву і дух закону» [Карпенко 2012]. Крім того, антисоціальна сутність будь-якого злочину, а саме – його суспільна небезпека, полягає у спричиненні шкоди або створенні загрози її завдання конкретним охоронюваним законом суспільним цінностям. Тому криміналізація відповідного акту поведінки передбачає попереднє здійснення законодавцем оцінки об'єктивних і суб'єктивних ознак, які характеризують її зміст. Як правильно вказує В. К. Гришук, аналізуючи кожний суспільно-небезпечний учинок на основі суспільної шкали цінностей суспільного нормативного комплексу і мети суспільного розвитку, законодавець оцінює конкретні вчинки як корисні або шкідливі, суспільно небезпечні для суспільства [Гришук 1994].

Важливість встановлення кримінальної відповідальності як одного з різновидів державного примусу зумовлюється її сутністю і метою, які є співрозмірними з наслідками і змістом вчинюваних протиправних дій або бездіяльності. В. К. Глістин з цього приводу вірно зауважив, що кримінально-правова охорона здійснює превентивну функцію – ставить зовнішній об'єкт злочинного інтересу у такі умови, що він перестає бути стимулом, «об'єктом» для злочинця, тобто усуває мотиви правопорушення [Глістин 1979].

Значення інтелектуальної власності заснована безпосередньо на її соціальній цінності (значимості), що пов'язана із задоволенням духовних, культурних, економічних та інших потреб суспільства. Розуміння інтелектуальної власності як більш широкого за змістом поняття показує це поняття як суспільні відносини різного змісту, що виникають на всіх рівнях суспільного життя. Виходячи із загального визначення суспільних відносин як об'єктивної та стійкої структури суспільних зв'язків, яка формується (складається і змінюється) у відповідності до видів і предметів людської діяльності та проявляється, передусім, як масові інтереси людей, можна дійти висновку, що в основі виникнення, існування і розвитку відносин інтелектуальної власності лежать три соціальні фактори: 1) суспільні відносини виступають як відповідний продукт, результат діяльності людей і,

одночасно, є передумовою такої діяльності; 2) суспільні відносини виникають відносно певного предмета – результату людської діяльності (продукти матеріальної чи духовної праці, результати історичної або прижиттєвої діяльності людей); 3) в основі суспільних відносин лежать потреби, інтереси суспільства [Общественные отношения. Вопросы общей теории 1981]. Ці суспільні відносини (які мають фінансово-економічний, соціальний, морально-етичний характер і відображають поєднання приватного інтересу з суспільним, національно-культурним і державним інтересом) виникають при появі (створенні) результатів інтелектуальної діяльності [Близнец 1997] або інших об'єктів.

Відносини інтелектуальної власності виявляються у всіх сферах суспільного життя, а саме:

1. У соціальній сфері відносини інтелектуальної власності можуть існувати на рівні усіх соціальних інститутів (інститут сім'ї та шлюбу, економічний інститут (виробництво), політичні (державні) інститути, духовний інститут (який включає в себе науку, релігію, освіту і культуру), що виявляється у конкретній соціальній взаємодії між суб'єктами відносин як носіїв відповідних соціальних статусів (яка відбувається, зокрема, у формі обміну інформацією) [Добренев, Кравченко 2004]. Саме інформація, заснована на закладених в ній творчих ідеях [Баймуратов 2012], часто являє собою узагальнюючу форму інтелектуальних досягнень [Право інтелектуальної власності: навчальний посібник 2016]. У такому широкому (соціально-філософському) значенні інтелектуальна власність є особливою формою суспільних відносин, що виникають з приводу володіння, користування, розпорядження об'єктом, котрий містить унікальну інформаційну структуру [Стовпець 2016].

2. В економічній сфері відносини інтелектуальної власності набувають матеріально-економічного змісту і, переважно, проявляються у конкретних процесах людської діяльності (праці) щодо створення і подальшого використання відповідних об'єктів як товару. У цьому аспекті в економічній теорії сутність поняття «інтелектуальна власність» розкривається з точки зору таких основних підходів: соціально-філософського, заснованого на концепції «природної справедливості», згідно з якою кожен претендує на результати колективної праці співрозмірно з його внеском у спільну справу; пропріетарного (правового), що розглядає інтелектуальну власність у контексті виконання нею двох головних функцій – виробничої (стимулювання творчої активності у різних сферах суспільного життя) та організаційної (матеріальна підтримка осіб, які здійснюють творчу діяльність); утилітарного (економічного), що базується на концепції створення такого набору прав, які б з одного боку стимулювали індивідів до створення суспільно цінних благ, а з іншого – сприяли б максимальному задоволенню потреб від використання цих благ [Ахметов 2013]. Важливо, що такі відносини утворюються між членами суспільства з приводу присвоєння – відчуження немайнових результатів інтелектуальної праці [Амелина 2009]. Загально визнаним є те, що, як правило, вони виникають і розвиваються на підставі так званого контракту «дослідник (автор) – суспільство» [Антонюк 2003], відповідно до якого автор і, одночасно, першочерговий володілець прав на об'єкти права інтелектуальної власності, передає їх у розпорядження третім особам із розрахунку на отримання професійної винагороди в різноманітній формі. З цього вбачається, що економічний зміст названого вище поняття ґрунтується на взаємовідношенні таких категорій як «затрати» і «вигоди» [Ахметов 2013], а розроблення його в економічній науці, переважно, спрямоване на збалансування економічних відносин з точки зору справедливого і узгодженого поєднання втрат (пов'язаних з введенням відповідного об'єкта в обіг та його

використанням) з перевагами (які отримуються після введення об'єкта в обіг і у процесі його використання). З огляду на це, в літературі наголошується на тому, що саме економія витрат є основною функцією інституту інтелектуальної власності [Ахметов 2013].

3. У політичній (державній) сфері відносини інтелектуальної власності відображають поєднання суспільного (приватного) і державного (публічного) інтересу. Їх виникнення пов'язується із створенням результату інтелектуальної, творчої діяльності або іншого об'єкта, який має об'єктивну (матеріальну) форму і у якому втілюється нове знання. Водночас, цінність результату інтелектуальної діяльності індивіда (людини) для суспільства (людства) визначається, не виходячи з його призначення і достоїнства, а в силу вже самого факту створення чого-небудь оригінального, такого, що відрізняється від знання, що існувало раніше, тобто потенційно корисного. У момент створення це знання може не вважатися необхідним для існування людства (суспільства), але в перспективі може стати об'єктом культурного, технічного, освітнього чи іншого процесу, послужити підставою для отримання нового знання [Верхолетов 2005]. В юридичній літературі підкреслюється абстрактний характер інтелектуальної власності як правової категорії (юридична абстракція), проте, визнається, що це поняття завжди пов'язане із створенням у процесі інтелектуальної діяльності людини суспільно-корисних результатів, які є оригінальними в силу втіленого у них творчого замислу [Верхолетов 2005]. Важливо відзначити, що відносини інтелектуальної власності завжди виникають у зв'язку із створенням конкретних суспільних благ (цінностей), які характеризуються суспільною корисністю як для суспільства, так і для держави, а, отже, об'єднують в собі приватний і публічний інтерес.

4. У духовній сфері відносини інтелектуальної власності стосуються матеріальної і нематеріальної культури, сфери мистецтва, науки, освіти і релігії [Добреньков, Кравченко 2004]. Водночас, більшість продуктів духовної, творчої діяльності отримують суспільне визнання, а згодом стають об'єктивними, суспільними благами і навіть набувають певну економічну, матеріальну цінність [Право інтелектуальної власності 2016].

З урахуванням цього, обов'язковою характеристикою об'єкта права інтелектуальної власності є наявність нематеріального (немайнового) аспекту, що виявляється у всіх компонентах поняття «об'єкт права інтелектуальної власності» і в тому числі охоплюється кримінально-правовими нормами. Зокрема, право інтелектуальної власності у суб'єктивному розумінні представляє собою сукупність немайнових та майнових прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності або на інші об'єкти права інтелектуальної власності, обсяг яких визначається законом. При цьому, суб'єктивні права, і моральні, і матеріальні, знаходяться у єдності конструкції природного права на інтелектуальну власність, яка включає в себе: правомочність будь-якої людини створити об'єкт інтелектуальної власності; можливість кожного використовувати інтелектуальну власність; правомочність на захист інтелектуальної власності [Верхолетов 2005]. Таке поєднання природного та позитивного права дозволяє говорити про природно-правовий статус інтелектуальної власності, у межах якого виділяються: 1) природне право людини на інтелектуальну власність (створення, використання, захист), на основі якого фактично формується правовий механізм охорони інтелектуальної власності; 2) позитивні права учасників інтелектуально-правових відносин, що формують правовий механізм реалізації основного природного права. Таким чином, право на інтелектуальну власність є природним і властивим кожній людині, а суб'єктивні права – створені штучно і

призначені для введення результатів інтелектуальної діяльності у товарний обіг (фактичне використання) [Верхолетов 2005].

З урахуванням загальних підстав криміналізації [Коробеев 1986; Орлеан 2003], суспільна потреба у кримінально-правовій охороні об'єктів права інтелектуальної власності обумовлюється наступним:

1. Економічна і соціальна цінність інтелектуальної власності, що формує інтелектуальний капітал країни і суспільства. Останній, у свою чергу, потребує державної підтримки, а у разі її відсутності – зазнає якісних змін, що зумовлюють падіння усіх сфер економіки, приріст безробіття, відсталість технологій тощо. Це пояснюється тим, що інтелектуальна власність проявляється, перш за все, як інтелектуальний потенціал, що має ефективно реалізуватися, інакше він морально старіє і втрачається, а країна недоотримує тієї частки національного багатства, що могла б стати джерелом прискореного процвітання нації [Манжура 2009]. Бондарев В. М. з цього приводу відзначає, що соціально-економічний фактор обумовленості криміналізації вказує на необхідність існування даних норм як засобу укріплення, розвитку і охорони інтелектуальної власності. Один з головних показників цивілізованості суспільства у всі часи було те, яка увага приділяється у ньому розвиткові науки, культури і техніки. Від того, наскільки значним є інтелектуальний потенціал суспільства і рівень його культурного розвитку, залежить, у кінцевому рахунку, і успіх рішення економічних проблем, які стоять перед ним. Кримінально-правова охорона обумовлена не тільки її державною важливістю, комерційною цінністю і обігом, але й необхідністю її захисту як нематеріального, вільно розповсюджуваного і легко доступного блага, необхідного людині у її житті і діяльності [Бондарев 2009].

2. Інформаційна природа та етична сутність інтелектуальної власності дозволяють розглянути її у якості однієї із фундаментальних цінностей суспільства. В літературі наголошується на тому, що найбільш нагальною потребою є всезагальне усвідомлення необхідності створення ефективних – гнучкіших, універсальних, справедливих – механізмів охорони прав інтелектуальної власності [Стовпець 2017]. Наявність недосконалого правового механізму реалізації і захисту права інтелектуальної власності має наслідком (крім безпосередньо неможливості ефективного захисту і відновлення порушених прав) формування негативних моральних якостей суспільства, що, зокрема, негативно відображається на стані правової культури суспільства, зниженні рівня поваги до прав інтелектуальної власності [Данилюк 2016], оскільки відображає підхід законодавця, за якого інтелектуальна власність не визнається соціальною цінністю. Такі чинники здійснюють значний негативний вплив на сприйняття суспільством значимості створених благ, витрачених зусиль на їх створення тощо і, як наслідок, підвищення рівня правопорушень, у тому числі злочинів у цій сфері. У Рекомендаціях парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» [Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» 2007] було відзначено про проблеми у функціонуванні в Україні механізму правової охорони інтелектуальної власності і, відповідно, недооцінку в суспільстві значимості захисту прав інтелектуальної власності, низьку правову та економічну культуру суб'єктів науково-технічної та економічної діяльності, нестачу кваліфікованих працівників, а також наявність стимулів до споживання продукції, виготовленої з порушенням прав інтелектуальної власності. Варто відзначити, що ці чинники безпосередньо впливають на інституційну структуру суспільства. В результаті кримінальні практики, проникаючи

у різноманітні сфери суспільного життя, здійснюють деструктивний вплив на діяльність базових соціальних інститутів [Дремін 2009]. Все згадане свідчить не тільки про нагальну необхідність вироблення шляхів удосконалення законодавчих підходів до врегулювання відповідних відносин, але й вказує на взаємопов'язаність і взаємозалежність усіх сфер суспільного життя, а, отже, підкреслює цінність інтелектуальної власності як невід'ємного компонента таких напрямів суспільної діяльності як культура, освіта, наука та ін.

3. Суспільна небезпека зазначених посягань виявляється у тому, що внаслідок порушення права інтелектуальної власності, з однієї сторони, суб'єкт права інтелектуальної власності не може повноцінно реалізувати гарантоване законом виключне право (і, відповідно, отримати економічні та інші переваги), з іншої сторони, особа, яка неправомірно використовує об'єкт права інтелектуальної власності, отримує такі переваги, обмежуючи або позбавляючи належного суб'єкта в їх отриманні. В літературі вказується про те, що суспільна небезпека діянь, які посягають на об'єкти права інтелектуальної власності, обумовлена науковою, культурною, історичною цінністю об'єктів посягання і величиною моральної та матеріальної шкоди, яка завдається такими посяганнями. До факторів, що обумовлюють криміналізацію згаданих діянь відносять наступні: а) спричинення шкоди (або створення загрози її спричинення) як створювачам і правоволодільцям, такі і інтересам держави; б) нездатність правоволодільців та інших осіб у повній мірі захистити права цивільно-правовими та іншими засобами, крім кримінально-правових; 3) неможливість отримання доходів від використання об'єктів права інтелектуальної власності без належного функціонування правового механізму; 4) негативні наслідки порушень права інтелектуальної власності на рівні міждержавних і зовнішньоторгівельних відносин [Коваленко 2001]. Крім того, до негативних наслідків порушень права інтелектуальної власності відносять також такі як шкода діловій репутації, несплата податків, зниження авторитету держави на міжнародному рівні [Бондарев 2009].

4. Кримінально-правові положення, які стосуються порушення права інтелектуальної власності, виступають гарантією охорони конституційних прав та інтересів людини. А. М. Орлеан з цього приводу вірно відзначив, що, наприклад, гарантоване Основним законом право на судовий захист від замахів на честь, гідність, життя та здоров'я, особисту свободу і власність, потребує криміналізації найбільш суспільно небезпечних з них [Орлеан 2003]. Таким чином, фундаментальні цінності, визначені Конституцією, у тому числі право на творчість, право на розпорядження результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності тощо, мають забезпечуватися правовими гарантіями їх дотримання, побудованими на рівні, що об'єктивно враховує їх суспільну значимість і, відповідно, негативні наслідки у разі їх порушення.

5. Міжнародно-правові зобов'язання України впливають на запровадження стандартів правової охорони права інтелектуальної власності, що стосуються в тому числі і кримінально-правової охорони. Наприклад, у зв'язку із вступом України до Світової Організації Торгівлі (СОТ) був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності стосовно виконання вимог, пов'язаних із вступом України до СОТ» [Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності стосовно виконання вимог, пов'язаних із вступом України до СОТ» 2007], яким було внесено зміни до КК України. Крім того, Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм [Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм 1971] (ст. 3) зобов'язує

усіх країн-учасниць здійснювати правову охорону об'єктів права інтелектуальної власності шляхом визначення однієї або декількох правових засобів, до яких входить, зокрема, охорона шляхом кримінальних санкцій тощо.

Висновки. З урахуванням особливого значення інтелектуальної власності, що засноване безпосередньо на її соціальній цінності (значимості) і пов'язане із задоволенням духовних, культурних, економічних та інших потреб суспільства, повноцінна і ефективна правова охорона прав, свобод та інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності є можливою виключно за рахунок заходів кримінально-правового впливу. Вищенаведене свідчить про те, що криміналізація посягань на об'єкти права інтелектуальної власності відповідає визначальним підставам кримінально-правової заборони, якими є суспільна небезпека, необхідність впливу кримінально-правовими засобами [Балобанова 2007] та ін., а, отже, є обґрунтованою і такою, що відповідає інтересам суспільства і держави.

Література

- Ахметов, А. А. (2013). *Роль института интеллектуальной собственности в становлении «новой» экономики: диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук: специальность 08.00.01 – экономическая теория* / Федеральное государственное образовательное бюджетное учреждение высшего профессионального образования «Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации». – Москва, 194
- Амелина, О. Ю. (2009). *Интеллектуальная собственность в условиях формирования хозяйственной системы нового типа: автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. экон. наук: специальность – 08.00.01: экономическая теория* / Российская экономическая академия им. Г. В. Плеханова. – Москва, 25
- Антонюк, А. С. (2003). *Экономическое содержание отношений интеллектуальной собственности на объекты изобретения: диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук: специальность 08.00.01 – экономическая теория* / Тамбовский государственный университет имени Г. Р. Державина. – Тамбов, 157
- Баймуратов, М. А., & Стреля, М. И. (2012). *Авторское право на литературные и художественные произведения: компаративное исследование: монография* / М.: ТрансЛит, 234
- Балобанова, Д. О. (2007). *Теорія криміналізації: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право* / Одеська національна юридична академія. – Одеса, 200
- Берзін, П. С. (2005). *Незаконне використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг: аналіз складів злочину, передбаченого ст. 229 КК України: Монографія*. – К.: Атіка, 316
- Близнец, И. А. (1997). *Конституционно-правовая и международно-правовая защита интеллектуальной собственности: диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук: специальность 12.00.10 – международное право* / Российский университет дружбы народов. – Москва, 149
- Бондарев, В. Н. (2009). *Уголовно-правовая охрана интеллектуальной собственности: диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук: специальность 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право* / Ростов-на-Дону, 227
- Верхолетов, М. А. (2005). *Интеллектуальная собственность как теоретико-правовая категория: диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук: специальность 12.00.01 – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве* /

- Российская академия государственной службы при Президенте Российской Федерации.
– Москва, 174
- Волинець, Р. А. (2018). *Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення*: монографія / Київ : ВД Дакор, 452
- Глистин, В. К. (1979). *Проблема уголовно-правовой охраны общественных отношений (объект и квалификация преступлений)*: монография. – Ленинград: Издательство Ленинградского университета, 127
- Грищук, В. К. (1994). Поняття криміналізації // Проблеми державотворення в Україні (Випуск 31). – *Вісник Львівського університету*. – Львів: Видавництво «Світ», 76 – 80
- Данилюк, А. І. (2016). *Цивільно-правовий захист суб'єктивних цивільних прав інтелектуальної власності судом: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право* / Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України. – Київ, 16
- Добреньков, В. И., & Кравченко, А. И. (2004). *Фундаментальная социология*: В 15 т. Т. 4: Общество: статика и динамика. – М. : ИНФРА-М, 1120
- Дремин, В. Н. (2009). *Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества*: Монография. – О.: Юридическая литература, 614
- Еннан, Р. Є., Кулініч, О. О., Мазуренко, С. В., & Романадзе, Л. Д. (2016). *Право інтелектуальної власності: навчальний посібник* / К. : Алерта, 492
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності стосовно виконання вимог, пов'язаних із вступом України до СОТ» від 31.05.2007 року № 1111-V // Офіційний вісник України, 2007, N 43 (22.06.2007), 1708*
- Карпенко, Л. К. (2012). *Кримінально-правове забезпечення лікарської таємниці: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 12.00.08 / Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 232*
- Коваленко, А. А. (2001). *Уголовно-правовая охрана авторских и смежных прав: диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук: специальность 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право* / Московская академия МВД России. – Москва, 202
- Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм від 29.10.1971 року (2003). *Бюлетень законодавства і юридичної практики України, №3*
- Коробеев, А. И. (1986). *Уголовная наказуемость общественно опасных деяний (основания установления, характер и реализация в деятельности органов внутренних дел)*: Учебное пособие. – Хабаровск: Хабаровская высшая школа МВД СССР, 80
- Манжура, О. В. (2009). *Інтелектуальна власність як чинник формування економіки знань: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки* / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ, 20
- Нерсесян, А. С. (2010). *Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: Монографія*. – Хмельницький: Вид-во Хмельницького університету управління та права, 192

- Общественные отношения. Вопросы общей теории (1981). Под ред. П. А. Рачкова. М.: Изд-во Моск. ун-та, 199
- Орлеан, А. М. (2003). Соціальна обумовленість криміналізації та кримінально-правова характеристика торгівлі людьми: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 12.00.08 / Національний університет внутрішніх справ. – Харків, 226
- Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування», схвалені Постановою Верховної Ради України від 27.06.2007 року №1243-V (2007). *Голос України*, 07, № 125 (19.07.2007)
- Стовпець, О. В. (2017). *Інститут інтелектуальної власності в епоху інформації й постмодерну: соціально-філософський ракурс: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».* – Одеса, 35
- Стовпець, О. (2016). Інститут інтелектуальної власності в епоху інформації й постмодерну: соціально-філософський ракурс // *Схід*. № 3, 93-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2016_3_18
- Харченко, В. Б. (2011). *Кримінально-правова охорона прав на результати творчої діяльності та засоби індивідуалізації в Україні: монографія / Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 480*
- Энциклопедия уголовного права. Т. 8. (2007). Уголовная ответственность и наказание. – Издание профессора Малинина. – СПб ГКА, СПб., 798*
- Dźwigoł, H. (2015a). *Business Management*. Oxford: Alpha Science International Ltd.
- Dźwigoł, H. (2016a). Menedżer do zadań specjalnych. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 89, 95-106.
- Dźwigoł, H. (2014). Menedżerowie przyszłości a zarządzanie strategiczne. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 70, 93-104. [in Polish].
- Dźwigoł, H. (2016b). Modelling of restructuring process. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 99, 89-106.
- Dźwigoł, H. (2015b). Warsztat badawczy w naukach o zarządzaniu. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 83, 133-142.
- Dźwigoł, H. (2013). *Zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach XXI wieku*. Gliwice: Wydawnictwo Politechniki Śląskiej. [in Polish].
- Dzwigoł, H., & Dźwigoł-Barosz, M. (2018). Scientific Research Methodology in Management Sciences. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(25), 424-437. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136508>
- Dzwigoł, H., & Wolniak, R. (2018). Controlling w procesie zarządzania chemicznym przedsiębiorstwem produkcyjnym [Controlling in the management process of a chemical industry production company]. *Przemysł Chemiczny*, 97(7), 1114–1116. <https://doi.org/10.15199/62.2018.7.15>
- Marszałek-Kawa, J., Chudziński, P., & Miśkiewicz, R. (2018). *Gospodarka globalna w świetle wyzwań Industry 4.0 [Global Economy in the Light of Industry 4.0 Challenges]*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek. [in Polish].
- Miskiewicz, R. (2017a). Knowledge in the Process of Enterprise Acquisition. *Progress in Economic Sciences*, 4, 415-432. <https://doi.org/10.14595/PES/04/029>
- Miskiewicz, R. (2017b). *Knowledge Transfer in Merger and Acquisition Processes in the Metallurgical Industry*. Warsaw: PWN.

References

- Ahmetov, A. A. (2013). *Rol instituta intelektualnoj sobstvennosti v stanovlenii «novoj» ekonomiki: dissertatsiia na soiskanie uchenoj stepeni kandidata ekonomicheskikh nauk: spetsialnost 08.00.01 - ekonomicheskaja teoriia* / Federalnoe gosudarstvennoe obrazovatelnoe biudzhethnoe uchrezhdenie vysshogo professionalnogo obrazovaniia «Finansovyy universitet pri Pravitelstve Rossijskoj Federatsii». – Moskva, 194
- Amelina, O. Yu. (2009). *Intellektualnaia sobstvennost v usloviiah formirovaniia hoziastvennoj sistemy novogo tipa: avtoref. diss. na soiskanie uchenoj stepeni kand. ekon. nauk: spetsialnost - 08.00.01: ekonomicheskaja teoriia* / Rossijskaja ekonomicheskaja akademiia im. G. V. Plehanova. – Moskva, 25
- Antoniuk, A. S. (2003). *Ekonomicheskoe sodержanie otnoshenij intelektualnoj sobstvennosti na objekty izobretenii: dissertatsiia na soiskanie uchenoj stepeni kandidata ekonomicheskikh nauk: spetsialnost 08.00.01 - ekonomicheskaja teoriia* / Tambovskij gosudarstvennyj universitet imeni G. R. Derzhavina. – Tambov, 157 s, 23
- Baymuratov, M. A., & Strelya, M. I. (2012). *Avtorskoe pravo na literaturnye i hudozhestvennye proizvedeniia: komparativnoe issledovanie: monografiia* / M.: TransLit, 234
- Balobanova, D. O. (2007). *Teoriia kriminalizatsii : disertatsiia na zdobuttia naukovogo stupenia kandydata iuridychnyh nauk: spetsialnist 12.00.08 - kryminalne pravo ta krymlnlogiia; kriminalno-vykonavche pravo* / Odeska natsionalna iurydychna akademiia. – Odesa, 200
- Berzin, P. S. (2005). *Nezakonne vykorystannia zasobiv indyvidualizatsii uchasnyklv gospodarskogo oborotu, tovariv ta poslug: analiz skladiv zlochynu, peredbachenogo st. 229 KK Ukrainy: Monografiia*. – K.: Atika, 316
- Blyznets, I. A. (1997). *Konstitutsionno-pravovaia i mezhdunarodno-pravovaia zaschita intelektualnoj sobstvennosti: dissertatsiia na soiskanie uchenoj stepeni kandidata iuridicheskikh nauk: spetsialnost 12.00.10 - mezhdunarodnoe pravo* / Rossijskii universitet druzhby narodov. – Moskva, 149
- Bondarev, V. N. (2009). *Ugolovno-pravovaia ohrana intelektualnoj sobstvennosti: dissertatsiia na soiskanie uchenoj stepeni kandidata iuridicheskikh nauk: spetsialnost 12.00.08 - ugolovnoe pravo i kriminologija; ugolovno-ispolnitelnoe pravo* / Rostov-na-Donu, 227
- Daniliuk, A. I. (2016). *Tsyvilno-pravovyy zahyst subiektyvnyh tsyvilnyh prav intelektualnoi vlasnosti sudom: avtoref. dys. na zdobuttia naukovogo stupenia kandydata iurydychnyh nauk: spetsialnist 12.00.03 - tsyvilne pravo i tsyvilnyj protses; simejne pravo; mizhnarodne pryvatne pravo* / Naukovo-doslidnyj Instytut Intelektualnoi vlasnosti Natsionalnoi akademii pravovyh nauk Ukrainy. – Kyiv, 16
- Dobrenkov, V. I., & Kravchenko, A. I. (2004). *Fundamentalnaia sotsiologia: V 15 t. T. 4: Obschestvo: statika i dinamika*. – M. : INFRA-M, 1120
- Dremin, V. N. (2009). *Prestupnost kak sotsialnaia praktika: institutsionalnaia teoriia kriminalizatsii obschestva: Monografiia*. – O.: Iuridicheskaja literatura, 614
- Dźwigoł, H. (2015a). *Business Management*. Oxford: Alpha Science International Ltd.
- Dźwigoł, H. (2016a). Menedżer do zadań specjalnych. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 89, 95-106.
- Dźwigoł, H. (2014). Menedżerowie przyszłości a zarządzanie strategiczne. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 70, 93-104. [in Polish].
- Dźwigoł, H. (2016b). Modelling of restructuring process. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 99, 89-106.

- Dźwigoł, H. (2015b). Warsztat badawczy w naukach o zarządzaniu. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 83, 133-142.
- Dźwigoł, H. (2013). *Zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach XXI wieku*. Gliwice: Wydawnictwo Politechniki Śląskiej. [in Polish].
- Dzwigol, H., & Dźwigoł-Barosz, M. (2018). Scientific Research Methodology in Management Sciences. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(25), 424-437. <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v2i25.136508>
- Dzwigol, H., & Wolniak, R. (2018). Controlling w procesie zarządzania chemicznym przedsiębiorstwem produkcyjnym [Controlling in the management process of a chemical industry production company]. *Przemysł Chemiczny*, 97(7), 1114–1116. <https://doi.org/10.15199/62.2018.7.15>
- Ennan, R. E., Kulinich, O. O., Mazurenko, S. V., & Romanadze, L. D. (2016). *Pravo intelektualnoi vlasnosti: navchalnij posibnyk* / K.: Alerta, 492
- Entsyklopedia ugolovnoho prava. T. 8.* (2007). Ugolovnaia otvetstvennost i nakazanie. – Izdanie professora Malinina. – SPb GKA, SPb., 798
- Glistin, V. K. (1979). *Problema ugolovno-pravovoj ohrany obschestvennykh otnoshenij (ob'ekt i kvalifikatsiia prestuplenij)*: monografiia. – Leningrad: Izdatelstvo Leningradskogo universiteta, 127 s
- Grischuk, V. K. (1994). Poniattia kriminalizatsii // Problemy derzhavotvorennia v Ukraini (Vypusk 31). – *Visnyk Lvivskogo universitetu*. – Lviv: Vydavnytstvo «Svit», 76 – 80
- Harchenko, V. B. (2011). *Kriminalno-pravova ohorona prav na rezultati tvorchoi diialnosti ta zasoby individualizatsii v Ukraini*: monografiia / Kharkiv.: KHNU imeni V. N. Karazina, 480
- Karpenko, L. K. (2012). *Kryminalno-pravove zabezpechennia likarskoi taiemnytsi: dysertatsiia na zdobuttia naukowego stupenia kandydata iurydychnykh nauk: spetsialnist 12.00.08* / Harklvskij natsionalnyj universytet vnutrishnih sprav. – Harkiv, 232
- Kovalenko, A. A. (2001). *Ugolovno-pravovaia ohorona avtorskih i smezhnykh prav: dissertatsiia na soiskanie uchenoi stepeni kandidata iuridicheskikh nauk: spetsialnost 12.00.08 – ugolovnoe pravo i kriminologiiia; ugolovno-ispolnitelnoe pravo* / Moskovskaia akademiia MVD Rossii. – Moskva, 202
- Konventsiiia pro ohoronu interesiv vyrobnykiv fonogram vid nezakonnogo vidtvorennia iih fonogram vid 29.10.1971 roku // *Biuleten zakonodavstva i iurydychnoi praktyky Ukrainy*, 2003, 00, № 3
- Korobeev, A. I. (1986). *Ugolovnaia nakazuemost obschestvenno opasnykh deianij (osnovaniia ustanovleniia, harakter i realizatsia v deiatelnosti organov vnutrennih del)*: Uchebnoe posobie. – Habarovsk: Habarovskaia vysshaia shkola MVD SSSR, 80
- Manzhura, O. V. (2009). *Intelektualna vlasnist iak chynnyk formuvannia ekonomiky znan: avtoref. dis. na zdobuttia naukowego stupenia kandydata iurydychnykh nauk: spetsialnist 08.00.01 – ekonomichna teoriia ta istoriia ekonomichnoi dumky* / Derzhavnyj vyshchij navchalnyj zaklad «Kyivskij natsionalnyj ekonomichnyj universytet imeni Vadyma Getmana». – Kyiv, 20
- Marszałek-Kawa, J., Chudziński, P., & Miśkiewicz, R. (2018). *Gospodarka globalna w świetle wyzwań Industry 4.0 [Global Economy in the Light of Industry 4.0 Challenges]*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek. [in Polish].
- Miskiewicz, R. (2017a). Knowledge in the Process of Enterprise Acquisition. *Progress in Economic Sciences*, 4, 415-432. <https://doi.org/10.14595/PES/04/029>
- Miskiewicz, R. (2017b). *Knowledge Transfer in Merger and Acquisition Processes in the Metallurgical Industry*. Warsaw: PWN.
- Nersesian, A. S. (2010). *Kryminalno-pravova ohorona prav intelektualnoi vlasnosti*: Monografiia. – Hmelnytskyj: Vyd-vo Hmelnytskogo universytetu upravlinniia ta prava, 192

- Obschestvennyie otnosheniia. Voprosy obschej teorii* (1981). Pod red. P. A. Rachkova. M.: Izd-vo Mosk. un-ta, 199
- Orlean, A. M. (2003). *Sotsialna obumovlenist kryminalizatsii ta kryminalno-pravova harakterystyka torgivli liudmy: dysertatsiia na zdobuttiia naukovogo stupenia kandydata iurydychnyh nauk: spetsialnist 12.00.08* / Orlean Andrii Myhailovych; Natsionalnyj universytet vnutrishnih sprav. - Kharkiv, 226
- Rekomendatsii parlamentskyh sluhan «Zahyst prav intelektualnoi vlasnosti v Ukraini: problemy zakonodavchogo zabezpechennia ta pravozastosuvannia», shvaleni Postanovoiu Verhovnoi Rady Ukrainy vid 27.06.2007 roku №1243-V // Golos Ukrainy, 2007, 07, №125 (19.07.2007)*
- Stovpets, O. V. (2017). *Instytut Intelektualnoi vlasnosti v epohu informatsii i postmodernu: sotsialno-filosofskyj rakurs: avtoref. dis. na zdobuttia naukovogo stupenia doktora iurydychnyh nauk: spetsialnist 09.00.03 - sotsialna filosofii ta filosofii istorii* / Derzhavnyj zaklad «Plvdennoukrainskij natsionalnyj pedagogichnyj unlversytet imeni K. D. Ushynskogo». - Odesa, 35
- Stovpets, O. (2016). *Instytut Intelektualnoi vlasnosti v epohu informatsii i postmodernu: sotsialno-filosofskyj rakurs* // Skhid. №3, 93-100. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2016_3_18
- Verholetov, M. A. (2005). *Intellektualnaia sobstvennost kak teoretiko-pravovaia kategoriia: dissertatsiia na soiskanie uchenoj stepeni kandidata iuridicheskikh nauk: spetsialnost 12.00.01 - teoria i istoriia prava i gosudarstva; istoriia uchenij o prave i gosudarstve* / Rossijskaia akademiia gosudarstvennoj sluzhby pri Prezidente Rossijskoj Federatsii. - Moskva, 174
- Volynets, R. A. (2018). *Kryminalno-pravova ohorona fondovogo rynku: suchasnyj stan ta perspektyvy vdoskonalennia: monografiia* / Kyiv: VD Dakor, 452
- Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakych zakonodavchyh aktiv Ukrainy schodo pravovoi ohorony intelektualnoi vlasnosti stosovno vykonannia vymog, poviiazanyh iz vstupom Ukrainy do SOT» vid 31.05.2007 roku №1111-V // *Ofitsijnij visnyk Ukrainy*, 2007, N 43 (22.06.2007), st. 1708

Received: 03.06.2019

Accepted: 07.06.2019

Published: 30.06.2019